

SDU International Journal of Educational Studies

Exceptions in Teaching Turkish as a Foreign Language: The Case of Simple Tense

Hasan Fehmi Erol
Istanbul University

To cite this article:
Erol, H. F. (2015). Exceptions in teaching Turkish as a foreign language: the case of simple tense. *SDU International Journal of Educational Studies, 2*(1), 20-26.

Please click here to access the journal web site...

SDU International Journal of Educational Studies (SDU IJES) is published biannual as an international scholarly, peer-reviewed online journal. In this journal, research articles which reflect the survey with the results and translations that can be considered as a high scientific quality, scientific observation and review articles are published. Teachers, students and scientists who conduct research to the field (e.g. articles on pure sciences or social sciences, mathematics and technology) and in relevant sections of field education (e.g. articles on science education, social science education, mathematics education and technology education) in the education faculties are target group. In this journal, the target group can benefit from qualified scientific studies are published. The publication languages are English and Turkish. Articles submitted the journal should not have been published anywhere else or submitted for publication. Authors have undertaken full responsibility of article's content and consequences. *SDU International Journal of Educational Studies* has all of the copyrights of articles submitted to be published.

SDU International Journal of Educational Studies

Volume 2, Number 1, April 2015, Page 20-26 ISSN: 2148-9068

Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde İstisnalar: Geniş Zaman Örneği

Exceptions in Teaching Turkish as a Foreign Language: The Case of Simple Tense

Hasan Fehmi Erol*
İstanbul Üniversitesi

Özet

Dil, insanlar arasında anlaşmayı sağlayan, kendine mahsus kanunları olan ve ancak bu kanunlar çerçevesinde gelişen canlı bir varlıktır. Dil, temeli bilinmeyen zamanlarda atılmıştır. Kendi içinde kuralları olan dilin, tarihsel olarak ortaya çıkan bir sistemi vardır. Birçok dilin barındırdığı kuralların yanı sıra istisnalarının olduğu bilinmektedir. Türkçe, kurallarında istisnaların sayılacak kadar az bulunduğu diller arasında olduğu kabul edilmektedir. Dil öğretiminde özellikle de yabancı dil öğretiminde istisnaların öğretilmesi gerekmektedir. Bu çalışmada, Türkçe'nin yabancı dil olarak öğretimi açısından istisna kavramı üzerinde durulmuş ve geniş zaman kip eklerindeki istisnalar incelenmiştir. Uzun bir geçmişe dayanan Türkçede, istisnaların ortaya çıkma sebebinin çok farklı kültürle olan etkileşim ve alıntı kelimelerin varlığından kaynaklandığı düşünülmektedir. Çalışmada geniş zaman kip ekinin istisnaları olarak kabul edilen "gel-, bil-, öl-, gör, al-, bul-, ol-, ver-, var-, kal-, vur-, dur-, san-" fiilleri ele alınmıştır. Türkçeyi anadili olarak öğrenen bir öğrencinin, bu 13 istisnanın sebebini bilmese de fiil çekimlerini doğru şekilde kullanma ihtimali daha yüksektir. Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde ise Türkçeyle ilk defa karşılaşan ve öğrendiği kurallar dışına çıkamayan öğrenci, bu istisna fiilleri yanlış kullanacak, mevcut kurallara göre hareket edecektir. Bu durum Türkçenin yabancı dil olarak öğretimini zorlaştıracaktır. Çalışmada bahsedilen hususlara değinilerek, yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde istisna meselesi, geniş zaman kip eki üzerinden incelenmiştir. İstisna fiillerin öğrencilere liste halinde verilerek, örneklerle pekiştirilmesine ihtiyaç olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi, istisna, geniş zaman.

Abstract

Language is a living being providing agreement among people, owning peculiar laws, and having a growing presence only within the boundaries of these laws. The foundation of language was laid in an unknown time in the very past. The having rules in itself, language is a system that emerged historically. It is widely known that a language includes many rules, yet it hosts exceptions as well. Turkish, among the other languages, is considered as a language in which exceptions are nominated highly scarce. In language teaching, especially in the teaching of a foreign language it is important that exceptions be taught. This study focuses on the concept of "exception" in terms of teaching Turkish as a foreign language and analyzes the exceptions in the present tense suffixes. Basing on a long tradition in the Turkish language, the cause of the occurrence of exceptions is thought to be caused by the interaction with different cultures and the presence of borrowed words. The study focuses on "gel-, bil-, öl-, gör, al-, bul-, ol-, ver-, var-, kal-, vur-, dur-, san-", which are regarded as exception in the simple tense. It is of a higher possibility that even anyone who does not know the reasonings of why these 13 exceptions occur in the language, any learner learning Turkish as their mother tongue will be conjugating those verbs correctly. On the contrary, in the field of Teaching Turkish as a foreign language, students, who encounter with Turkish for the first time and cannot not go beyond the rules they have learned, are prone to make

*İletişim: *Hasan Fehmi Erol, İstanbul Üniversitesi, hferol@istanbul.edu.tr*

mistakes conjugating these exceptional verbs and are more likely to follow the standard and existing rules. This problem will make it difficult to teach Turkish as a foreign language. By way of referencing the issues abovementioned, the study investigates the matter of exceptions in teaching Turkish as a foreign language focusing on the simple present tense suffixes. The study concludes with the inference that students should be given the list of those exceptional verbs and there is a need to consolidate the use of these verbs through the samples.

Key words: Teaching Turkish as a foreign language, exception, present tense.

GİRİŞ

Dünyadaki gelişmeler, insanlar arasındaki iletişim imkânlarını çoğaltarak insanların farklı kanallar aracılığıyla irtibat kurmasına olanak sağlamıştır. Bu sayede çok farklı coğrafyalardan insanlar birbiriyle paylaşımlarda bulunmaya başlamıştır. Siyasal, ekonomik, sosyal ve kültürel gibi daha birçok alanda ülkeler arasında ortaklıklar kurulmuştur. Milletlerin birbirini daha yakından tanıma isteği ve iletişim kurma amacıyla yabancı dil öğrenmeye olan talep artmıştır. Dünyadaki bu gelişmelere paralel olarak Türkçeye olan ilginin de gözle görünür bir şekilde arttığını ve bu alandaki çalışmaların yaygınlaştığını görmekteyiz.

Dünyada, yabancı dil öğretiminin dilbilimsel boyutunun yanında, hangi dillerin öğretileceği, bu dillerin öğretimindeki içeriğinin düzenlenmesi ve ölçme değerlendirmenin nasıl yapılacağı gibi konularda uluslararası geçerliliği olan ölçütlere ihtiyaç duyulmuştur (Açık, 2008:2). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde de geçerli olan bu durum, bu alanda yapılacak güncel çalışmaları gerekli kılmaktadır. Türkçedeki mevcut durum gözden geçirilerek, modern yöntemler ışığında müfredat yeniden düzenlenmeli, Türkçeye uluslararası bir nitelik kazandırılmalıdır.

Türkçenin dil özellikleri ve dilbilgisi kuralları yabancı öğrencilere anlatılırken, anadili öğretiminden ziyade yabancı dil öğretim yöntemleri devreye girmektedir. Türkçenin gramer özellikleri mevcut yabancı dil öğretim yöntemleriyle harmanlanarak öğrenciye sunulmalıdır. Bu alanda yapılan çalışmalarda gözle görünür bir artış olsa da diğer dillere oranla yeterli değildir. Yabancılara Türkçe öğretimi yapılırken birçok konuda yeni yaklaşımlara ve izahlara ihtiyaç duyulmaktadır. Bahsedilen konulardan biri de Türkçedeki istisnalar ve bu istisnaların yabancılara öğretimidir.

İstisna

İnsanlar arasında anlaşmayı sağlayan dil; kendine mahsus kanunları olan ve ancak bu kanunlar çerçevesinde gelişen canlı bir varlık, temeli bilinmeyen zamanlarda atılmış bir gizli antlaşmalar sistemi, seslerden örülmüş sosyal bir müessesedir (Ergin, 1998). Dilin bu özellikleri, kendi içinde kurallarının olduğunu ve bunların dilin ortaya çıkmasıyla birlikte zamanla geliştiğini göstermektedir. Yaşayan bir varlık olarak dil, sürekli gelişmekte, kendisini çağa uygun hale getirmektedir. Bu yönüyle aslında dil kendini sürekli yenilemektedir. Dilin yaşadığı bu gelişim süreci, onun kendi içinde belirlenmiş kuralları ölçüsünde olmaktadır.

İstisnaların ortaya çıkışına dair farklı yaklaşımlar vardır. Hemen hemen her dilde olan istisnalar, dilin eksikliği, zayıflığı değil, dilin doğasına ait bir özelliktir. Dildeki bu düzensizliğin de aslında düzenli olduğu savunulmaktadır. Koch (1996), bazı düzensiz çekimlerin dilin tarihi dönemlerinde kullanılan bir çekimin kanıtı olabileceğini; Himmelmann (1998) da, düzensizliklerin dilbilgiselleşme gibi bir sürecin bir aşaması olabileceğini savunmakta ve istisnaların ele alınmaya değer olgular olduğunu vurgulamaktadır (Aktaran: Kerimoğlu, 2014, s. 78). Bu çalışmada ele alınan kip eklerindeki istisnaların da, dilbilgiselleşmenin bir aşaması olma ihtimali düşünülebilir. Dildeki gelişimle birlikte dilbilgisi kuralları ortaya çıkarak bazı durumlarda istisnalar ortaya çıkmıştır.

Dil eğitimi ve öğretiminin önemli bir ayağı bahsedilen kuralların öğretilmesi ve benimsetilmesine dayanır (Coşar, 2014, s. 1). Bu durum hem anadili hem de yabancı dil öğretiminde geçerlidir. Her iki durumda da dilin kuralları öğretilmektedir. Fakat anadili ile yabancı dil öğretimi birçok açıdan farklılık göstermektedir. Öğretimlerindeki yaklaşımlar, kullanılan yöntemler, müfredat gibi yönleriyle birbirinden ayrılmaktadır. Anadili eğitimi ve yabancı dil öğretimindeki farklılıkların başında istisnaların öğretimi gelmektedir. Dilin mevcut kurallarının dışında kalan, kendi içerisinde bir sistem oluşturan düzensiz kurallar olarak istisnalar, her dilde mevcuttur. Anadili Türkçe olan bir öğrenci için Türkçedeki herhangi bir istisna sıradan bir durumken, yabancı bir öğrenciye zor bir kurallar yığını olarak görünebilir. Yabancı dil öğretiminde kurallarla birlikte istisnalar da verilirken, anadili eğitiminde istisnalara çok fazla değinilmemekte, çoğu zaman kendiliğinden öğrenilmektedir.

Türkçede İstisnalar

Gemalmaz (1989, s. 40) Türkçeyi, kurallarında istisnaların sayılacak kadar az bulunduğu bir dil olarak tanımlamaktadır. Birçok dilde kurallarla birlikte istisnalar da sürece dâhil edilirken, Türkçede bu durum yok denecek kadar azdır. Türkçenin yapısı gereği ortaya çıkan istisnaların sayısı, kurallarla kıyaslanmayacak kadar sınırlıdır. Uzun bir geçmişe dayanan Türkçede, istisnaların ortaya çıkma sebebinin çok farklı kültürle olan etkileşim ve alıntı kelimelerin varlığından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Türkçenin istisnalarının diğer dillere nazaran daha az olması ve kurallarındaki kesin çizgiler, birçok dilbilimcinin dikkatini çekmiştir. Türk dilinin yapısını inceleyen bu dilbilimciler, Türkçenin bu özelliğinden övgüyle bahsetmektedir. Bu övgülerin başında Max Müller'in Türkçeye dair düşünceleri dikkat çekmektedir. Müller, Türkçeyi söyleyip yazmak için en ufak bir istek beslenmemiş olsa dahi, bir Türkçe grameri okumanın gerçek bir zevk olduğunu belirterek, kiplerdeki hünerli tarz, bütün çekimlerde egemen olan kıyasilik, yapımlarda baştanbaşa görülen saydamlık, dile pırıldayan insan zekâsının harikalı kudretini duyanların hayrete düşmekten kendini alamayacağını belirtmiştir. Bu övgü dolu sözlerine, billur kovan içinde bal peteklerinin oluşumu nasıl seyredilecekse, Türkçe gramerindeki düşüncenin iç oluşlarını da öyle seyredilebilir diyerek devam etmiştir (Gencan, 1073, s. 325).

Bir başka dilbilimci, insan bu dilin, yüce bir bilim akademyası müzakerelerinden çıkmış olduğu sanısına düşebilir demiştir. Türk dili üzerine çalışmalarıyla tanınan Fransız Türkolog Jean Deny ise, Türkistan bozkırları ortasında, kendi başına kalmış insan zekâsının sadece kendi yaratılışından ayrılmaz yasalarla yarattığı Türkçeyi, hiçbir bilginler kurulunun dahi yaratmasının olanağının olmadığını söylemiştir (Gencan, 1973, s. 325). Son yıllarda Türkçe hakkında görüşleri dikkat çeken Belçikalı Dilbilimci Johan Vandewalle, anadili Türkçe olan bir kişinin kısa cümlelerle düşündüğü, konuşma anında ise bu kısa cümleleri çeşitli yollarla bağlayarak karmaşık yapılar kurduğunu belirtmiş, bu durumun kendisini hiçbir dilde Türkçe kadar büyülemediğini ifade etmiştir. Bu takdir sözlerini bir adım daha ileriye götüren Vandewalle, ünlü dilbilim profesörü Noam Chomsky, gençliğinde Türkçe öğrenmiş olsaydı, çağdaş dilbilim Türkçeye göre şekillenirdi demiştir.

Türkçe Dil Bilgisi

Dil bilgisi, dilin yapısal özelliklerini göstermesi bakımından önemlidir. Dile ait kuralların yer aldığı dil bilgisi kaynakları, dil öğretiminde kullanılan başlıca eserlerdendir. Özellikle ikinci dil/yabancı dil öğretiminde dil bilgisinin önemi bir kat daha artmaktadır. Çünkü Türkçeyi anadili olarak öğreten bir öğretmen, dil bilgisini öğretmediğinin farkında bile olmayabilir. Oysa Türkçeyi yabancı dil olarak öğretirken dil bilgisi betimlemesinin ne derece önemli olduğunu daha iyi gözlemleme imkânına sahibiz (Aydın, 1999, s. 34). Doğumdan itibaren etkileşim içerisinde olunan ana dildeki istisnalar, zamanla öğrenilerek günlük hayata kendiliğinden geçişi sağlanmaktadır. Fakat yabancı dil öğretimi sürecinde, kişinin bilmediği bir dilin istisnalarını tahmin edebilmesinin imkânı yoktur. Burada devreye ders kitabı ve dil bilgisi kitapları girmektedir. Yabancı dil olarak Türkçe kitaplarının, dildeki

ilkeleri hatırlatması, değişkenleri de üretime olanak verecek biçimde açıklaması gerekmektedir (Aydın, 1999, s. 35). Öğrenci, öğrendiği kuralları kendiliğinden uygulayabilmelidir. Dil öğretiminde özellikle de yabancı dil öğretiminde istisnaların öğretilmesi gerekmektedir. Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi kitapları incelendiğinde, mevcut kurallar içinde istisnalara kısaca değinildiği görülmektedir.

Türkçe, yapı bakımından sondan eklemeli bir dildir. Gerek yeni kavramlara karşılık bulurken, gerekse kelimeleri bir başka kelimelere bağlamak amacıyla ekleri kullanırız. Ekler bakımından oldukça zengin olan Türkçede, birden fazla işleve sahip pek çok ek vardır (Üstünova, 2004, s. 174). Türkçenin eklerinin bu durumu zenginlik olarak kabul edilse de, yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde karışıklığa ve kavramada zorluğa sebep olabilmektedir. Dolayısıyla özellikle yabancılara Türkçe öğretilirken eklerin belirli bir sistem içerisinde sunulması gerekmektedir. Özellikle çok uluslu sınıflarda öğrencilerin farklı dil yapı ve bilgilerine sahip olmalarından kaynaklanan zorluklar görülmektedir. Diğer dillerde öğrendikleri yapıları, Türkçe öğrenirken uygulamaya çalışmaları bahsedilen zorluklardan biridir (Tüm, 2014, s. 259). Türkçede yer almayan kuralların, aynen uygulanmaya çalışılması öğretimi yavaşlatmaktadır.

Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenenlerin, ders kitaplarının yanında dilbilgisi kitaplarına da ihtiyacı olmasına rağmen, yabancılara yönelik hazırlanmış dilbilgisi kitapları yok denecek kadar azdır. Birçok ders kitabında dilbilgisi konularına değinilse de sadece dilbilgisinden oluşan kitaplara göre yetersizdir. Mevcut kitaplarda da öğrencinin ne yapmaması gerektiği öğretilmesine karşın, ne yapması gerektiği öğretilmemektedir. İkinci dil olarak Türkçe öğreten öğretmenler de bu sorunları hissetmekte ve geleneksel dilbilgisi sınırlarını zorlamaktadır (Aydın, 36, s. 1999). Dilbilgisi, Türkçenin ana dili olarak öğretiminde ihtiyacı hissedilse de, yabancı dil olarak öğretiminde en önemli kaynakların başında gelmektedir. Türkçenin dışa açılmasıyla, kurallarının bilimsel prensiplerle incelenmesi ve tutarlı sıralamalarla somutlaştırılmasına ihtiyaç vardır. Bu yapılırken pedagojik yaklaşımlardan yararlanılarak o dili bilmeyenlere öğretilebilecek hale getirilmelidir. Son yıllarda yabancı dil öğrenme oranı büyük bir ivme kazanmıştır. Buna bağlı olarak da, dili en kolay, en çabuk ve doğala en yakın nasıl öğretileceği sorusuna cevap aranmıştır (Latifi, 2014, s. 2).

Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde öğrencilerin en çok zorlandıkları konuların başında dilbilgisi öğretimi gelmektedir. Dilbilgisi dışındaki diğer dil becerilerinde dilbilgisi kadar zorlanmadıkları gözlemlenmektedir. Dilbilgisi de süreç içerisinde diğer becerilerle paralel bir şekilde öğrenilmektedir. Fakat istisna kuralların öğrenciler tarafından daha zor kavrandığı görülmüştür (Kılıçaslan ve Yavuz, 875, s. 2014). Türkçe, istisnaları az olan bir dil olsa da mevcut istisnalarda öğrencilerin zorlandıklarını görmekteyiz. Bu istisnaların en önemlilerinden biri de geniş zaman ekinin, fiil tabanına gelme durumudur. Geniş zamanda diğer zamanlardan farklı olarak, fiilin yapısına göre farklı kip ekleri gelmektedir. Bu durum geniş zaman kuralının istisna durumlarını ortaya çıkarmaktadır. Yapılan araştırmalarda da yabancı dil olarak Türkçe öğrenenlerin, geniş zaman kurallarını kavramakta diğer zamanlara oranla zorlandıkları görülmüştür. Geniş zamanın gramer yapısındaki zorluğun yanında, Türkçede çok sık yaşanan anlam kaymalarından dolayı pek çok kez geniş zaman anlamı şimdiki zamanla yapılabilmektedir. Dolayısıyla, günlük hayatta seyrek kullanımdan dolayı geniş zamanın kavranma süreci uzamaktadır. Yabancı dil olarak Türkçe öğrencilerine yapılan anketlerde de en zor ve en seyrek kullanılan zamanın geniş zaman olduğu tespit edilmiştir (Erol, 2010, s. 140). İngilizce öğretmenliği eğitimi almış, anadili Türkçe olan ve Türkçeyi yabancı dil olarak öğreten öğretmenlerin ders gözlemleri ve bireysel görüşleri alınarak yapılan bir çalışmada da geniş zamanın istisna fiillerin öğretiminde zorlanıldığı görülmüştür (Yavuz, 2014, s. 1470). Ortaya çıkan bu değerlendirmelere bakıldığında, geniş zamanın yabancılara öğretiminde bir sistemin belirlenmesi gerektiği görülmektedir.

Geniş Zamandaki Kip Eki İstisnası

Geniş zaman, fiilin gösterdiği hareketin her zaman gerçekleştiğini, bir eylemin sürekli olarak tekrarlandığını belirtmek için kullanılmaktadır (Özkan, 2006, s. 492). Yabancılara Türkçe öğretiminde

genellikle geniş zamanın, diğer dört bildirme kipinden sonra öğretildiği görülmektedir. Bu durumun nedenlerinden biri kurallarındaki istisnalardır. Kip ekindeki istisnai durum, geniş zamanın öğretimini yavaşlatmaktadır. Bundan dolayı beş bildirme kipi arasında en son öğretilen zamandır.

Geniş zaman eki, Türkçenin en eski dönemlerinden beri işlerliğini sürdürmüş, yapısını günümüze kadar ulaştırmış bir ektir (Korkmaz, 2003, s. 637). Ergin (1998), Türkçede bugün "–r" ve "–ar,-er" olmak üzere iki çeşit geniş zaman eki olduğunu, -r'nin birden çok heceli bütün fiil kök ve gövdelerine, ünlü ile biten bütün fiil kök ve gövdelerine ve tek heceli fiil kök ve gövdelerinin bir kısmına getirildiğini, aynı şekilde –er, -ar'ın yalnız tek heceli fiil kök ve gövdelerin büyük bir kısmına getirildiğini belirtmiştir. Eski Türkçe döneminden başlayarak farklı şekillerde kullanılan geniş zaman ekinde, -r şekli bakımından Türk dilinin başlangıcından günümüze kadar bir farklılık yoktur. Ünlü ile biten fiillere –r getirilir. Ancak ikinci ve üçüncü şekillerde (-Ir, -Ar) bir karışıklık görülmektedir. Hangisini hangi şartlar altında kullanılacağı kesin bir kuralla belirlenmemiştir. Bu durum, Türkçenin ilk dilbilgisi kurallarına dayanan ve bilinen en eski sözlüklerinden olan Divânu Lügati't-Türk'te görülmektedir. Sözlüğün yazarı Kaşgarlı Mahmud, geniş zaman kiplerinde r'den önce dar ünlü mü, geniş ünlü mü geleceğinin kestirilemez olduğu yargısına varmıştır. Bundan dolayı sözlükteki madde başlarında, fiillerin geniş zamandaki kipini belirtmiştir. Böylelikle ünlünün değişkenliğinden kaynaklanan yanlışları önlemeye çalışmıştır (Özçelik, 2001, s. 411). Gencan (1974), geniş zamanın tarihsel gelişimini incelediği çalışmasında, geniş zaman kipinin her çağda –r olduğunu belirttikten sonra, ünlü ile biten tabanlara her çağda doğrudan –r geldiğini, ünsüz ile biten bir heceli köklerde –r'den önce genellikle bir geniş düz ünlü geldiğini, türemiş eylem gövdelerinde, çok heceli eylem tabanlarında –r'den önce dar bir ünlü geldiğini belirtmiştir:

Ünlü ile biten tabanlarda: *te-r (der), sa-r (sayar), yu-r (yıkar), (Divanü Lügat-it-Türk)*

Her kanceru yürü-rüm
Gönlüm gözü senden yana (Âşık Paşa)

Ünsüz ile biten bir hecelilerde: *Şimdi ne yersen ne iç-ersen neye bin-ersen… (Dede Korkut)*

Bir gönül sıyan kim imandan çık-ar
Eyle tut kim Kâbe'yi bin kez yık-ar (Mantık-ut-Tayr)

Türemiş eylem gövdelerinde ve çok heceli eylem tabanlarında:

götür-ür, inan-ır, bırak-ır, aldır-ır…

Türkiye Türkçesinde geniş zaman ekinin, Eski ve Orta Türkçeye göre daha net bir kurala bağlandığı görülmektedir. Bunun sebebi olarak İstanbul Türkçesinin esas alınması ve dilin işlenmiş olması gösterilebilir. Buna göre Türkiye Türkçesinde geniş zaman ekinin –r, -Ar, -Ir, olmak üzere üç şekli vardır: Ünlüyle biten fiillere –r, ünsüzle biten çok hecelilere –Ir, ünsüzle biten tek hecelilere ise –Ar ekleridir. Bu kuralların dışında tek heceli fiillerin l, n, r ile biten 13 istisnası vardır. Bu fiillerde –Ir eki kullanılmaktadır (Özçelik, 412).

Bahsedilen istisna fiiller ise şunlardır:
"gel-, bil-, öl-, gör, al-, bul-, ol-, ver-, var-, kal-, vur-, dur-, san-."

Ortaya çıkan istisnai durum, geniş zaman kip eklerinin öğretiminde zorluğa neden olmaktadır. Örneğin yabancı dil olarak Türkçe öğrenen temel seviyedeki bir öğrencinin en sık kullandığı fiiller arasında olan gel- fiilini, birinci tekil şahıs çekiminde "gelirim" şeklinde yaparken, sev- fiilini "severim" şeklinde yapmaktadır. Kullanım sıklığı yüksek olan benzer fiillerin, çeşitli örneklerle izah edilmesine ihtiyaç duyulmaktadır. Özellikle Türkçeyi yabancı dil olarak öğretirken, zaman kip ekinin genel bir kural haline getirilmesi gerekmektedir. Bu 13 fiil, yabancı dil olarak Türkçe kitaplarında, geniş zaman konusu içerisinde istisna fiiller olarak adlandırılarak, kuraldışı oldukları vurgulanmaktadır. Daha anlaşılır olması adına, geniş zaman kip eklerinin öğretiminden hemen sonra

tablo içerisinde listelenmektedir. Ünsüz ile biten ve tek heceli olan bu fiillerde, mevcut geniş zaman kip eki kurallarına göre –r'den önce bir geniş düz ünlü gelmelidir. Fakat istisnai bir durum olarak bu fiillerde dar ünlü gelmektedir. Yabancı dil öğretiminde istenmeyen hususlardan olan istisnalar, öğrencilerin kavramalarında zorluklara neden olmaktadır. Türkçeyi anadili olarak öğrenen bir öğrencinin, bu 13 istisnanın sebebini bilmese de fiil çekimlerini doğru şekilde kullanma ihtimali daha yüksektir. Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde ise Türkçeyle ilk defa karşılaşan ve öğrendiği kurallar dışına çıkamayan öğrenci, bu istisna fiilleri yanlış kullanacak, mevcut kurallara göre hareket edecektir.

SONUÇ VE TARTIŞMA

On üç istisna fiilin durumu, geniş zamanı diğer zamanlardan ayırmaktadır. Diğer dört bildirme kipinde eklerin kullanımında istisnalar yer almamaktadır. Bu durum geniş zamanının öğretimini kısmen de olsa zorlaştırmaktadır.

Bazı yabancı dil olarak Türkçe ders kitaplarında geniş zaman anlatılırken, 13 istisna fiil belirtilerek, kural dışı oldukları gösterilmektedir. Bir kısmında ise istisnalara değinilmeyerek, sadece kurallar verilmiştir. Fakat geniş zamanın tam olarak kullanılması için istisna fiillerin bilinmesi gerekmektedir. "Almak, bilmek, gelmek, görmek, kalmak, olmak, vermek" fiilleri, temel seviyede sık kullanılan fiiller arasındadır. Dolayısıyla öğrenciler, konuşurken ve yazarken bu fiillere ihtiyaç duymaktadır. Bundan dolayı geniş zaman istisnalarında öncelikle en çok kullanılan fiillerin öğretilmesinin yararlı olacağı düşünülmektedir. Günlük kullanım alanı geniş olan bu fiillerin, sık tekrarlarla öğretimi kolaylaşacaktır. Ayrıca konu sonrasındaki alıştırmalarda bu fiillerden örnekler verilmesi, istisnaların kavranmasına yardımcı olacaktır.

Türkçede geniş zaman çekimindeki istisna gibi farklı istisnalar da mevcuttur. Özellikle A1-A2 temel seviyelerinde, öğrencilerin istisnaları anlama ve uygulamalarında zorluklar yaşanmaktadır. Dilbilgisi kuralları arasında en kolay unutulanlar genellikle istisnalar olmaktadır. Bundan dolayı temel seviyenin konu dağılımı içerisinde istisnalara olabildiğince az değinilmesinde fayda görülmektedir.

Yeni bir alan olarak sürekli gelişen yabancı dil olarak Türkçe öğretimi, yakın bir gelecekte çok daha nitelikli ve kapsamlı bir akademik alan haline gelecektir. Bu alanda yapılan çalışmalardaki ciddi artış bunun en önemli göstergesidir. Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi üzerine yapılan çalışmalar, okuma, dinleme, konuşma, dilbilgisi gibi pek çok farklı başlıklar altında toplanabilir. Bu çalışmada, yabancılara Türkçe öğretiminin dilbilgisi yönüyle bir incelemesi yapılmıştır. Geniş zaman üzerinde Türkçede az bulunan istisnaların, Türkçenin ikinci dil olarak öğretimindeki yeri üzerine bir değerlendirme yapılmıştır. Türkçedeki dilbilgisi konularının ve diğer istisnaların da incelenerek, nasıl yabancılara öğretileceği üzerine bir yöntem çalışmasına ihtiyaç vardır. Bu çalışmalar neticesinde, çok kültürlü ortamlarda konuşulabilen ortak bir dilbilgisi müfredatı belirlenmelidir. Hazırlanacak materyaller, belirlenen bu müfredatla uygun olmalıdır.

KAYNAKLAR

Açık, F. (2008). Türkiye'de yabancılara Türkçe öğretilirken karşılaşılan sorunlar ve çözüm önerileri. *Doğu Akdeniz Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Bölümü Uluslararası Türkçe Eğitimi Ve Öğretimi Sempozyumu*, Kuzey Kıbrıs.

Coşar, M. (2014). Müstesna dil Türkçede istisnalar. *Bengütaş Kültür ve Edebiyat Gazetesi*. http://bengutasduvargazetesi.blogspot.com.tr/2014/03/mustesna-dil-turkcede-istisnalar-prof.html

Ergin, M. (1998). *Türk Dil Bilgisi*. İstanbul: Bayrak Yayınları.

Erol, H. F. (2011). *Teaching tenses in Turkish as a foreign language*. Lambert Academic Publishing. Almanya.

Gemalmaz, E. (1989). Alfabetik sonekler dizininde türkçe soneklerin sıralanmasında göz önünde bulundurulması gereken esaslar üzerine. *Edebiyat Bilimleri Araştırma Dergisi, 17*, 31-42.

Gencan, T. N. (1973**)**. Geniş zaman kipi. *19. Türkoloji Kongresi*. Ankara.

Kerimoğlu, C. (2014). Türkiye Türkçesi gramerindeki düzensizlikler ve eş zamanlı gramer yazımı. *Dil Araştırmaları, 14*, 75-96.

Kılıçaslan, R., ve Yavuz, A.(2014). Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenenlerin sosyal medya kullanımında yaptıkları yazma hataları. *Turkish Studies, 9*(3), 863-877.

Korkmaz, Z. (2003). *Türkiye Türkçesi Grameri*. Türk Dil Kurumu Yayınları. Ankara, 637-646.

Latifi, L. (2014). Türkçe öğretiminde ders kitaplarının nitelikleri. http://www.turkcede.org/yeni-ogrenenlere-turkce-ogretimi/133-turkce-ogretiminde-ders-kitaplarinin-nitelikleri.html adresinden erişilmiştir.

Özçelik, S. (2001). Türkçede geniş zaman ekine dair bazı tespitler. *Türk Dili Dergisi, 598*, 410-411.

Özkan, M., vd. (2006). *Yükseköğretimde Türk dili yazılı ve sözlü anlatım*. Filiz Kitabevi, İstanbul.

Şahin, H. (2005). Türkçede zaman belirleyicileri ile kip ve zaman eklerinin uyumu. *Fikret Türkmen Armağanı*, Kanyılmaz Matbaası, İzmir.

Tüm, G. (2014). Çok uluslu sınıflarda yabancı dil Türkçe öğretiminde karşılaşılan sesletim sorunları. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 29*(2), 255-266.

Üstünova, K. (2004). Eklerin öğretimi üzerine bir iki söz. *Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi, 6*, 173-182.

Yavuz, S. (2013). Yabancı dil Türkçe öğreten İngilizce öğretmenleri ile bir durum incelemesi: "Türkçe balta girmemiş orman". *Turkish Studies, 8*, 1463-1474.

SDU International Journal of Educational Studies

Volume 2, Number 1, April 2015, Page 20-26 ISSN: 2148-9068

Exceptions in Teaching Turkish as a Foreign Language: The Case of Simple Tense

Hasan Fehmi Erol[†]
Istanbul University

Extended Abstract

All over the world, internationally recognized assessment criteria are used in the subjects such as which languages to be taught, how to do the regulation of content in the teaching of these languages and how to perform a testing and assessment procedure, along with the linguistic aspects of foreign language teaching. That being the prevailing situation in teaching Turkish as a foreign language, it requires pursuing up-to-date studies in this area. It seems essential that the existing curriculum be re-defined in the light of modern methods and Turkish gain an international qualification by reviewing and scrutinizing the current situation in Turkish.

As a constantly evolving brand-new field, teaching Turkish as a foreign language will become more qualified and comprehensive academic field in the near future. Significant increase in the number of the studies in this area is the most important indicator of this proclaim. The studies on the teaching of Turkish as a foreign language can be classified under many different titles such as reading, listening, speaking, and grammar. In this study, it is conducted a review of the grammatical aspects of teaching Turkish as a foreign language. An assessment is made on the place of the exceptional uses in the present tense suffixes in the teaching of Turkish as a second language. Focusing on the exceptional uses of the verbs "gel-, bil-, öl-, gör, al-, bul-, ol-, ver-, var-, kal-, vur-, dur-, san-" in the present tense, their place in the historical progression of Turkish is examined. The maintaining occurrences in the use of these exceptions cause difficulties in simple present tense suffixes. It is a prerequisite that the use of tense suffixes is supposed to have generalized rules especially in the case of teaching Turkish as a foreign language.

It is observed that the use of simple present tense suffixes in Turkey's Turkish has clearer rules when compared to the Old and/or Middle Turkish. To mention the very main reason for this is to point to the fact that the use is grounded on the Istanbul Turkish and processed accordingly. In Turkey's Turkish, there are three forms of simple present tense suffixes: "–r", and "-Ir". The suffix "-r" for verbs ending in vowels; the suffix "–Ir" for polysyllabic ending in consonants, and the suffix "-Ar" for monosyllabic ending in consonants. Apart from these rules, there are 13 exceptions in which monosyllabic verbs ending in l, n, and r. The suffix "–Ir" is used with these verbs.

In the teaching Turkish as a foreign language field, these 13 verbs are named exceptional verbs in present tense subject of the course books and it is emphasized that their use is out of rules. On behalf of clarity, they are listed in the table immediately after the teaching of simple present tense suffixes. Ending with a consonant and as a monosyllabic, these verbs are supposed to have a wide unrounded vowel preceding "–r" basing on the general rules. However, as an exceptional situation, for these verbs narrow vowel is used. Such exceptions as a part of undesirable aspects in foreign language teaching have led to difficulties in students' comprehension. It is of a higher possibility that even anyone who does not know the reasonings of why these 13 exceptions occur in the language, any learner learning Turkish as their mother tongue will be conjugating those verbs correctly. On the contrary, in the field of Teaching Turkish as a foreign language, students, who encounter with Turkish for the first time and cannot not go beyond the rules they have learned, are prone to make mistakes conjugating these exceptional verbs and are more likely to follow the standard and existing rules. Exceptions must, therefore, be given clearly within the subject. In doing so, the appropriacy to the proficiency level of the students and needs of the students should be considered.

The study includes an evaluation on the place of exceptions, which are rare in Turkish, in the teaching of Turkish as a second language. It becomes prominent that there is a need to work on a method on how to teach Turkish grammar subjects to the foreigners by putting an effort on analyzing the other exceptions. In the light of

[†]Corresponding Author: *Hasan Fehmi Erol, İstanbul University, hferol@istanbul.edu.tr*

the results these studies, a common grammar curriculum, which will enable to communicate in a multicultural environment, should be determined. The materials to be prepared should be well-matched with the determined curriculum. Thus, teaching Turkish as a foreign language will have a common curriculum and will represent a more qualified stance.

Key words: Teaching Turkish as a foreign language, exception, present tense.